

II Spotkania Chrześcijańsko-Żydowskie w Kielcach

Tikkun czyli Naprawa

Stanisław Białek

W dniach od 15 stycznia do 12 lutego 2012 r. odbył się w Kielcach – już po raz kolejny – cykl imprez pod wspólną nazwą Spotkań Chrześcijańsko-Żydowskich. Jego pomysłodawcą jest Bogdan Białek – prezes Stowarzyszenia im. Jana Karskiego, które jest ich głównym organizatorem. Zarząd Główny Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce w tym roku współorganizowało spotkania.

Kielczanie chcą poznawać judaizm

Spotkania odbyły się już po raz drugi. Poprzednim, zorganizowanym w styczniu 2011 r., przyświecało hasło „Hatikvah – wiara – nadzieja – miłość”. W sumie uczestniczyło w nich blisko cztery tysiące osób. W zamyśle Bogdana Białka mają stać się one imprezą cykliczną, tak aby zimą każdego roku kielczanie mieli możliwość poznawania judaizmu oraz poszukiwania wspólnoty łączącej tę religię z chrześcijaństwem. W istocie jednak, przede wszystkim tego, co łączy Polaków oraz Żydów.

– Nie chcę mówić o łączącej nas tysiącletniej historii, bo to jest banał, choć wiem, że wielu Polaków całkowicie wypiera to ze swej świadomości – mówił Bogdan Białek, wyjaśniając sens zainicjowanej przez siebie imprezy. – Dla mnie ważne jest to, z czym mamy do czynienia tu i teraz. Stale obserwujemy zdarzające się dokoła akty antysemityzmu, nietolerancji oraz ksenofobii. Musimy ciągle z tym walczyć – tłumaczył. – Moim zdaniem idea spotkań jest właśnie taką walką – dodaje prezes Stowarzyszenia imienia Jana Karskiego. Sponsorami tegorocznych spotkań były władze miejskie oraz wojewódzkie. – Bardzo nas wsparli. Muszę powiedzieć, że pan prezydent Wojciech Lubawski od lat jest moim wielkim sojusznikiem w działaniach na rzecz upowszechniania tolerancji – podkreślał Bogdan Białek. – Korzystając z okazji chciałbym także podziękować panu Andrzejowi Dąbrowskiemu, dyrektorowi Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Kielcach oraz jej pracownikom, za serdeczność i udzieloną nam gościnę. Kielce stanowią ważny punkt dla Izraelczyków odwiedzających Polskę. W ubiegłym roku miasto odwiedziło 15 tys. Żydów, w 2012 r. przyjedzie prawdopodobnie nawet 20 tysięcy.

Utwór Maksymiuka na cześć kieleckich Żydów

Wydarzeniem inauguracyjnym tegorocznych spotkań było prapremierowe wykonanie kompozycji Jerzego Maksymiuka „Lament serca. Kielcom in memoriam”. Utwór zadedykowany został pamięci 20 tysięcy kieleckich Żydów zamordowanych przez Niemców w czasie drugiej wojny światowej.

– Maestro jest nie tylko wybitnym muzykiem. To także wspaniały humanista i niezwykle prawy człowiek. Pewnego razu, trochę w zasadzie przez przypadek,

Kielce
Wykład rabina Saszy Pecarica.
Fot. Tomasz Łukaszczyk / TTOU

– Dzisiejszy wieczór cieszy mnie szczególnie. Otóż mam zaszczyt przedstawić rabina Saszę Pecarica, wybitnego filozofa, który przyjechał do nas z Nowego Jorku. Rabin z pewnością dokładnie wyjaśni państwu to, co ja – pewnie trochę nieudolnie – starłem się wytłumaczyć podczas naszych poprzednich spotkań – tymi słowami Bogdan Białek, zaprezentował kielczanom postać wybitnego żydowskiego uczonego, podczas jednego z wielu tegorocznych wydarzeń składających się na spotkania. To właśnie idea Tikkun Olam – judaistyczna, choć w pełni uniwersalna, humanistyczna koncepcja naprawy człowieka oraz świata, stała u źródła tegorocznych kieleckich Spotkań Chrześcijańsko-Żydowskich.

wspomniałem mu o naszej działalności. Jego riposta tak zdumiała mnie jak i zachwyciła zarazem. „Napiszę utwór na cześć kieleckich Żydów” – natychmiast odpowiedział Jerzy Maksymiuk – wspominał genezę dzieła Andrzej Białek, również działacz Stowarzyszenia im. Jana Karskiego.

– Z tolerancją wciąż mamy trochę kłopot, dlatego napisałem ten utwór. Musimy zmagać się z antysemityzmem, sprzeciwiać się temu. To nasza konieczność. Pisząc ten utwór chciałem wyrazić swoje absolutne zjednanie się z ludźmi nękanymi. To, co się zdarza, budzi mój wielki niepokój. Nigdy do czegoś takiego nie powinno dojść – wyjaśniał okoliczności powstania utworu Jerzy Maksymiuk. Prapremierowe wykonanie utworu zgromadziło w gościnnych progach niedawno otwartego, wspaniałego gmachu Państwowej Szkoły Muzycznej aż 350 osób. Więcej sala koncertowa nie mogła już pomieścić.

– Widać, że inicjatywa Titkkun spodobała się Panu Bogu. Jedną z najważniejszych postaci w polskiej muzyce, pan Jerzy Maksymiuk, człowiek znany na całym świecie, zechciał napisać utwór, dla nas, dla kielczan – mówił przed koncertem prezydent miasta, Wojciech Lubawski. Koncert wykonywany był przez orkiestrę składającą się z 40 świętokrzyskich filharmoników, zaś w roli solistki śpiewającej słowa modlitwy w języku polskim oraz jidysz, napisanej przez Annę Piasecką (prywatnie żonę Jerzego Maksymiuka), wystąpiła poznańska sopranistka Anna Karasińska.

Nagroda im. Dawida Rubinowicza i Hany Goldszajd

Koncert poprzedziło wręczenie przyznanych po raz pierwszy nagród im. Hany Goldszajd i Dawida Rubinowicza. Hana Goldszajd była kielczanką, kilkunastoletnią dziewczyną, która wraz z tysiącami innych straciła życie, zamordowana przez Niemców w obozie zagłady w Treblince. W okresie swego pobytu w kieleckim getcie – kiedy było to jeszcze możliwe – korespondowała ze swą rodziną przebywającą w głębi Rosji. Jej listy stanowią przejmujący – choć sporządzony ezopowym językiem – zapis czasów, w której przyszło jej żyć. Hanna Goldszajd zginęła mając 20 lat, dzieląc los tysięcy kieleckich Żydów.

Dawid Rubinowicz również urodził się w Kielcach, jednak swe krótkie, kilkunastoletnie życie spędził w Bodzentynie, małej świętokrzyskiej miejscowości. Kiedy rozpoczęła się wojna zaczął pisać pamiętnik. Jest to poruszający zapis otaczającej chłopca rzeczywistości – czasu nienawiści i pogardy dla ludzkiego życia.

Fundatorem nagród o wartości 2 tys. dolarów był Yacov Ktolicki, izraelski biznesmen o kieleckich korzeniach, a zarazem prezes Kieleckiego Ziomkostwa w Izraelu (Hana Goldszajd była jego ciocią). Jego ojciec cudem uszedł z pogromu kieleckiego (z resztą dzięki pomocy Polaka).

– Organizując różne kieleckie uroczystości, bardzo blisko współpracujemy z Yaccovem. Przyjaźnimy się, to wspomniały człowiek, wielki zwolennik dialogu i porozumienia,

Kielce

Spotkanie „Anatomia ludobójstwa” z Michałem Bilewiczem, Konstantym Gebertem, Wojciechem Tochmanem prowadzone przez Bogdanę Białką.
Fot. Tomasz Łukaszczyk / TTOU

Stanisław Białek

jest prawnikiem, mieszka w Kielcach, pracuje w magazynie „Charaktery”.

na str. 33

Kielce

Po uroczystości nadania tytułu honorowego obywatelstwa Izraela oraz medalu Sprawiedliwego Wśród Narodów Świata od prawej: Bogdan Białek, Wojciech Lubawski, Marian Bania, Leon Śliwiński z żoną, ambasador Izraela Zvi Rav-Ner z żoną. Fot. Tomasz Łukaszczyk / TTOU

któremu głęboko na sercu leży idea pojednania polsko-żydowskiego – mówił Bogdan Białek. To właśnie hojność Bogdana Białka i Yaccova Kotlickiego pozwoliła na renowację grobowca ofiar pogromu kieleckiego. Nowa płyta nagrobna uroczystie odsłonięta została w lipcu 2010 r.

Nagroda im. Hany Goldszajd i Dawida Rubinowicza przyznawana jest nauczycielom i wychowawcom ze względu na ich szczególną rolę w krzewieniu postaw akceptacji i otwartości na innych, szacunku i poszanowania ludzkiej godności. W tym roku otrzymali ją: Dariusz Stępień z VI Liceum Ogólnokształcącego w Kielcach (nagroda główna) oraz ks. Jacek Kopeć – dyrektor Zespołu Szkół Katolickich w Kielcach, a także Bernadeta Mechelewska i Izabela Kaleta z gimnazjum w Woli Jachowej (złote wyróżnienie). Jak w uzasadnieniu napisali członkowie Kapituły Nagrody laureaci uhonorowani

– Dariusz Stępień to wspaniały człowiek – dodał Andrzej Białek. – Ma fantastyczny kontakt z młodzieżą. Jego uczniowie od lat uczestniczą w organizowanych przez nas wydarzeniach. Nawet w czasie wakacji. Ostatnio byli głównymi uczestnikami uroczystości Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu. Przyszli pod Menorę. A mróz był wtedy tęgi. Mam ogromny szacunek dla pracy Darka oraz postępowania jego uczniów.

Sprawiedliwi są wśród nas

Niezwykle poruszającym wydarzeniem spotkań było nadanie tytułu honorowego obywatelstwa Izraela kielczaninowi Leonowi Śliwińskiemu oraz medalu Sprawiedliwego Wśród Narodów Świata pochodzącemu spod Pińczowa Marianowi Bani. Ten drugi odebrał odznaczenie przyznane jego nieżyjącej mamie. Uroczystość

Kielce

Występ aktorów Teatru Żydowskiego w Warszawie – Henryka Rajfera i Moniki Chrzęstowskiej. Fot. Tomasz Łukaszczyk / TTOU

zostali w dowód uznania za wyjątkową postawę w wychowaniu młodzieży w duchu szacunku dla godności osoby ludzkiej bez względu na wyznanie, pochodzenie, stan i wszelkie inne różnice, które są pomiędzy ludźmi. W skład Kapituły Nagrody im. Hany Goldszajd i Dawidka Rubinowicza wchodzi: prezes Stowarzyszenia im. Jana Karskiego Bogdan Białek, prof. Stanisław Żak oraz Yaacov Kotlicki.

– Kierując działalnością stowarzyszenia bardzo dużo uwagi poświęcam rozpowszechnianiu celów naszej organizacji. Stąd nieoceniona jest tu rola nauczycieli. Przecież to właśnie oni tworzą świadomość młodego pokolenia, wychowując młodzież wpajają jej prawdę o świecie – wspominał Bogdan Białek. Dlatego w ramach spotkań odbyły się także warsztaty dla pedagogów na temat nauczania o Holokauście. Wzięło w nich udział ponad 40 świętokrzyskich nauczycieli. Z uczniami kieleckich szkół natomiast spotykały się członkinie Stowarzyszenia Dzieci Holocaustu – organizacji zrzeszającej osoby, które uratowały się z Zagłady.

z udziałem ambasadora Izraela Zvi Rav-Nera odbyła się w sali plenarnej kieleckiego ratusza. Leon Śliwiński otrzymał już tytuł sprawiedliwego w 1993 r. Został mu on przyznany za uratowanie kolegi Dawida Friedmana, którego wyprowadził z kieleckiego getta. Rodzina Śliwińskich ukrywała chłopaka do końca okupacji. Przedstawiali go jako swego kuzyna, Zygmunta. – Chciałem uratować Dawida przed śmiercią, bo wiedziałem, że z getta wywożą do obozu koncentracyjnego i tam mordują – mówił podczas uroczystości Leon Śliwiński. Młodsza siostra Dawida znalazła wraz z grupą innych Żydów schronienie, u przyjaciela Śliwińskich, Stefana Sawy ze wsi Brzechów koło Daleszyc. Grupa ta wraz ze swoim opiekunem została w 1944 r. zamordowana przez partyzantów AK kierowanych przez Mariana Sołtysiaka „Barabasza”. Stefan Sawa został pośmiertnie odznaczony tytułem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata w 1991 r.

Natomiast rodzina państwa Baniów ukrywała małżeństwo Izraela i Franciszki Rubinków. – Pamiętam, jak kiedyś Niemcy spali w naszym domu, a Izrael Rubinek ukryty

w piwnicy wraz z żoną dostał ataku kaszlu. Ja, udając choro- go, kaszlałem całą noc, aby odwrócić uwagę. Bardzo się bałem, żeby Niemcy nie usłyszeli odgłosów wydostających się z piwnicy. Byłem tego świadomy, że wszyscy możemy zginąć. Moja matka często mi mówiła, że jest ze mnie dumna – wspomina w swoim zeznaniu dla Instytutu Yad Vashem, Marian Bania, który w czasie tamtych wydarzeń był zaledwie siedmioletnim chłopcem.

ZG TSKŻ współorganizatorem spotkań

Ważnym wydarzeniem tegorocznych kieleckich spotkań był także występ aktorów Teatru Żydowskiego w Warszawie – Moniki Chrzęstowskiej oraz Henryka Rajferra. To już kolejny przykład współpracy Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Żydów w Polsce oraz Stowarzyszenia im. Jana Karskiego. Obie organizacje wspólnie przygotowały w ubiegłym roku obchody 65. rocznicy pogromu kieleckiego oraz wydanie tematyczne „Słowa Żydowskiego” z tej okazji. Spektakl artystów Teatru Żydowskiego zgromadził przybyłych na niego, mimo siarczystego mrozu, wielu kielczan. Przedstawienie składało się między innymi z wykonania tekstów Juliana Tuwima oraz żydowskich piosenek ludowych. Artyści przypominali także życie przedwojennej Warszawy, której jedną trzecią mieszkańców stanowili

Żydzi. Występ artystów niezwykle przypadł kielczanom do gustu. Był subtelny, wręcz wyrafinowany, bogaty w treści i emocje. Wzruszając bawił, ale pozostawił ostatecznie namysł na tym, co kultura polska, utraciła z powodu Zagłady.

Kieleckie Spotkania Chrześcijańsko-Żydowskie 2012 zakończyły się 12 lutego zgromadzeniem modlitewnym z udziałem przedstawicieli trzech największych monoteistycznych religii świata – chrześcijaństwa, islamu oraz judaizmu.

**TEATR im.
Stefana
Jaracza
w Łodzi**

JESTEŚMY TWOIM TEATREM

www.teatr-jaracza.lodz.pl

DUŻA SCENA
MAŁA SCENA
SCENA KAMERALNA
SCENY REGIONALNE

PREMIERY SEZONU
KASKADA
REWIZOR
TOTALNIE SZCZĘŚLIWI
POSPRZĄTANE
RYSZARD III
BRACIA KARAMAZOW